

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

رویکردهای کنترلی در مواجهه با بی انضباطی دانش آموزان

تهمینه مومنی نژاد^۱، سید علی پناه ارجمند زاده^۲، فاطمه سینایی^۳، زهرا وفا نیا^۴

۱- کارشناسی آموزش راهنمایی و مشاوره دانشگاه فرهنگیان شهید ایزدپناه یاسوج

۲- کارشناسی حسابداری دانشگاه علمی کاربردی یاسوج

۳- کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه پیام نور سی سخت

۴- کارشناسی دینی و عربی دانشگاه فرهنگیان

Momeni.tahmine@gmail.com

چکیده

بی انضباطی دانش آموزان اصطلاحی است که به عدم انطباق یا اطاعت از قوانین، مقررات، خط مشی ها و رویه های یک جامعه یا نهادی مانند مدرسه اشاره دارد. بی انضباطی دانش آموزان می تواند به شکل های مختلفی از جمله نافرمانی از معلمان و مسئولان مدرسه، بدرفتاری دسته جمعی دانش آموزان، عادات غیرقابل قبول، خشونت، خرابکاری، تقلب، قلدری، غیبت، فرار از مدرسه، سوء مصرف مواد و غیره بروز کند. بی انضباطی دانش آموزان می تواند علل مختلفی داشته باشد، از جمله ویژگی های فردی دانش آموزان (مانند عزت نفس پایین، کنترل ضعیف بر خود، بی انگیزگی، مشکلات عاطفی)، تأثیر و فشار همسالان، سابقه خانوادگی و تربیت (به عنوان مثال، بی توجهی والدین، سوء استفاده، تضاد، سهل انگاری)، محیط مدرسه و آب و هوا (مانند کلاس های شلوغ، امکانات ناکافی، روابط ضعیف معلم و دانش آموز، رهبری ناکارآمد)، عوامل و تأثیرات اجتماعی (مانند خشونت رسانه ای، انحطاط اخلاقی، بی عدالتی اجتماعی)، سیستم آموزشی و سیاست ها (به عنوان مثال، بی ربط بودن برنامه درسی، اشتباه در امتحان، فقدان راهنمایی و مشاوره. مقاله پیش رو به بررسی مشکلات انضباطی در دانش آموزان و اقدامات معلمان در خصوص مشکلات انضباطی دانش آموزان می پردازد.

واژه‌های کلیدی: بی نظمی در کلاس، مشکلات انضباطی، تنبیه، اقدامات معلمان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

آموزش فرآیندی متشکل از فعالیت هایی است که از ایجاد تفاوت های مورد نظر در رفتار افراد بسته به اهداف از قبل برنامه ریزی شده اطمینان است. طبق نظر النور داکورث (۱۹۶۴)، آموزش دو هدف اساسی دارد:

(۱) تکرار نکردن کارهایی که دانشمندان و محققان قبلی انجام داده اند؛ بلکه توانایی داشتن ایجاد محصولات جدید (۲) توانایی تجزیه و تحلیل و تفکر انتقادی. تفکر انتقادی در فرایند آموزش و تدریس، بر کیفیت کار معلمان، موقعیت های یادگیری، برنامه درسی و کیفیت یادگیری دانش آموزان می تواند در دستیابی به خروجی مطلوب موثر باشد. زمانی که برنامه های آموزشی برنامه ریزی می شود، هدف این است که اثرات منفی احتمالی ناشی از آن عوامل به حداقل برسد (اوممو، ۲۰۱۷؛ ۱۰۱).

اگر شرایط مناسبی برای این دانش آموزان فراهم نشود، هم خروجی ای به دست نمی آید و هم در کلاس ها و مدارس ممکن است مشکلاتی ایجاد شود. این مشکلات احتمالی هم باعث کاهش خروجی تدریس می شود و هم بر رسانه های آموزشی تأثیر منفی می گذارد (ناکپودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).

فعالیت هایی مانند فعالیت های هدفمند، محیط مناسب، عادت های همکاری، خودکنترلی در تعریف نظم و انضباط از اهمیت بالایی برخوردارند. مشکل نظم و انضباط در نسبت معکوس انگیزه به فرآیند یادگیری است (جباری و مصرآبادی، ۲۰۱۶؛ ۷۴). از آنجا که فردی که یادگیری را به یک نیاز برای خود تبدیل کرده است، به طور فعال در موقعیت یادگیری شرکت می کند، بسیار کمتر درگیر مشکلات انضباطی می شود. انضباط باید عملکرد، آزادی، انتخاب و استقلال را هم برای معلم و هم برای کودک فراهم کند. چنین اقدامات انضباطی در مدارس بسیار ضروری است (یو و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۳۸۷).

مشکلات انضباطی

مشکل انضباطی به این صورت تعریف می شود؛ دانش آموزی که الگوی ثابتی از رفتار ضد اجتماعی از خود نشان داده است که در روند آموزشی اختلال ایجاد می کند. رفتار نامناسب دانش آموز ممکن است به شکل آزار کلامی یا فیزیکی دیگران، خصومت با اعضای جامعه مدرسه، یا رفتار مخرب در کلاس های درس یا هر منطقه دیگری از محوطه مدرسه باشد، اما لزوماً محدود به آن نیست (آدامز و همکاران، ۲۰۱۰؛ ۳۲۷). هدف اصلی این تعریف به سمت شناسایی مجرمان مکرر، افرادی که مقصر اختلال مستمر در روند آموزشی هستند، و همچنین انتقال کارآمد چنین اطلاعاتی از اداره به کارکنان آموزش و پرورش است (شارکیان و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۳۴). رفتارهای نامناسب دانش آموزان در مدرسه موضوع جدیدی در امر آموزش و پرورش نیست. مشکلات انضباطی در آموزش و فرآیند تدریس اساساً به دو صورت قابل رسیدگی است. اولین آنها مشکلات انضباطی موجود در سراسر مدرسه و دوم مشکلات انضباطی است که مستقیماً بر خروجی آموزش و موقعیت های تدریس در کلاس تأثیر می گذارد. اینکه چه عواملی دانش آموزان را به سمت بی انضباطی سوق می دهد جای تعجب است (یو و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۳۸۷). وقتی مدرسه را پایه در نظر بگیریم، مشاهده می شود که بین مشکلات انضباطی دانش آموزان و عوامل معلمان و مدیران رابطه وجود دارد. این عوامل در مشکلات انضباطی نیز نقش مهمی دارند. به گفته ادواردز (۱۹۹۷)، معلمان و مدیران رفتارهایی از جمله موارد زیر را نشان می دهند:

۱- وادار کردن دانش آموزان به یادگیری شرایط یادگیری نادرست و دانش بی معنی برای دانش آموزان،

۲- ناکارآمدی در هدایت دانش آموزان به سمت توسعه مستقل

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ۳- تنظیم کنترل شدید بر دانش آموزان و ناکارآمدی در فراهم کردن محیط هایی که دانش آموزان بتوانند مستقل باشند
- ۴- استفاده از فرآیندهای انضباطی که باعث بروز رفتارهای نادرست می شود (جباری و مصرآبادی، ۲۰۱۶؛ ۷۴).
- همانطور که از موارد بیان شده در بالا می توان فهمید، در فرآیند شکل گیری مشکلات انضباطی احتمالی در یک محیط آموزشی و تدریس، همه عوامل در ایجاد آن نقش دارند (آدامز و همکاران، ۲۰۱۰؛ ۳۲۷).
- مشکلات انضباطی در فرآیند آموزش و تدریس نباید دانش آموزان را از فرآیندهای کلاس درس محروم کند. زیرا یکی از فعال ترین راه های یادگیری، اطمینان از مشارکت فعال دانش آموز در کلاس است. اگر مفهوم نظم و انضباط به این معنا در نظر گرفته شود، اطمینان از نظم و انضباط می تواند بر مشارکت فعال دانش آموز در کلاس و در نتیجه بر خروجی فرآیند آموزش و تدریس تأثیر مثبت بگذارد. در صورت مخالف، روند کلاس تحت تاثیر منفی قرار خواهد گرفت (یو و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۳۸۷).
- انواع مشکلات انضباطی در دانش آموزان در این چهار دسته قرار می گیرد:
- ۱- بی احترامی: دانش آموزان با بزرگسالان و همسالان به شیوه ای بی احترامی صحبت و رفتار می کنند
 - ۲- سرپیچی: دانش آموزان آشکارا از گوش دادن به بزرگسالان یا پیروی از دستورالعمل ها خودداری می کنند (جباری و مصرآبادی، ۲۰۱۶؛ ۷۴).
 - ۳- قلدری: قلدری با رفتار پرخاشگرانه که شامل اعمال ناخواسته و منفی است، در طول زمان تکرار می شود و عدم تعادل قدرت یا قدرت بین مرتکب یا مجرمان و قربانی مشخص می شود. دانش آموزان به طور مداوم اغلب برای ایجاد احساس بهتر دیگران را می ترسانند. انواع مختلف قلدری شامل زورگویی فیزیکی، روانی، جنسی و سایبری است:
- الف: قلدری فیزیکی شامل پرخاشگری های مکرر مانند ضربه خوردن، صدمه دیدن، لگد زدن، هل دادن، هل دادن یا قفل شدن در داخل خانه، دزدیده شدن وسایل شخصی، برداشتن یا تخریب وسایل شخصی، یا مجبور شدن به انجام کارها است. این با سایر اشکال خشونت فیزیکی مانند دعوی فیزیکی و حملات فیزیکی متفاوت است (جباری و مصرآبادی، ۲۰۱۶؛ ۷۴).
- ب: قلدری روانی شامل آزار کلامی، آزار عاطفی و طرد اجتماعی است و به نام های بد خوانده شدن، مسخره شدن به روشی ناخوشایند، کنار گذاشته شدن از فعالیت های عمدی، طرد یا نادیده گرفته شدن کامل، و موضوع دروغ یا شایعات زننده اشاره دارد (آدامز و همکاران، ۲۰۱۰؛ ۳۲۷).
- ج: قلدری جنسی به تمسخر شدن با شوخی ها، نظرات یا حرکات جنسی اشاره دارد.
- د: آزار و اذیت سایبری شامل آزار و اذیت شدن توسط پیام ها می شود، به عنوان مثال شخصی که پیام های فوری، پست ها، ایمیل ها و پیام های متنی را ارسال می کند یا وبسایتی ایجاد می کند که دانش آموز یا با عکس ها را مسخره می کند، یعنی کسی که بدون اجازه از دانش آموز عکس های نامناسب یا نامناسب آنلاین می گیرد و پست می کند. همچنین به رفتار آزاردهنده یا زننده توسط تلفن همراه یا رفتار آنلاین و آسیب زا اشاره دارد (ناکپودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).
- ۴- پرخاشگری: دانش آموزان به صورت فیزیکی یا کلامی خشونت آمیز می شوند (جباری و مصرآبادی، ۲۰۱۶؛ ۷۴).
- معلمان مشکلات رفتاری در مدرسه را از ابتدای شروع سیستم مدارس دولتی گزارش کرده اند. این رفتارهای مشکل ساز که توسط دانش آموزان به نمایش گذاشته می شود در مدارس از طریق پیامدهای مدرسه از جمله توبیخ کلامی، تنبیه بدنی، بازداشت بعد از مدرسه، تعلیق در مدرسه و تعلیق خارج از مدرسه مورد توجه قرار گرفته است (اوممو، ۲۰۱۷؛ ۱۰۱).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تئوری های روانشناسی

شیوه های انضباط مدرسه به طور کلی توسط تئوری از روانشناسان و مربیان اطلاع رسانی می شود. تعدادی نظریه برای تشکیل یک استراتژی نظم و انضباط جامع برای کل مدرسه یا یک کلاس خاص وجود دارد.

۱- رویکرد مثبت مبتنی بر احترام معلمان به دانش آموزان است. با استفاده از مشارکت جوانان و بزرگسالان برای ایجاد و به اشتراک گذاشتن قوانین روشن، فراهم کردن فرصت های روزانه برای موفقیت و اجرای تعلیق در مدرسه بر اساس واقعیت درمانی گلسر برای دانش آموزان ناسازگار، احساس مسئولیت را در دانش آموزان القا می کند (شارکیان و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۳۴).

۲- آموزش اثربخشی معلم بین مشکلات متعلق به معلم و دانش آموز تفاوت قائل می شود و راهبردهای مختلفی را برای مقابله با هر یک پیشنهاد می کند. به دانش آموزان فنون حل مسئله و مذاکره آموزش داده می شود. محققان دریافتند که معلمان این برنامه را دوست دارند و رفتار آنها تحت تأثیر آن است، اما تأثیرات آن بر رفتار دانش آموزان نامشخص است.

۳- رویکردهای آدلری واژه های جامع برای روش های مختلفی است که بر درک دلایل فرد برای رفتار ناسازگارانه تأکید می کند و به دانش آموزان بدر رفتار کمک می کند تا رفتار خود را تغییر دهند و در عین حال راه هایی برای برآورده کردن نیازهایشان بیابند. این رویکردها اثرات مثبتی بر خودپنداره، نگرش ها و منبع کنترل رفتار، جو مدرسه، عملکرد تحصیلی، و فراتر از آن، رشد شخصی و حرفه ای نشان داده اند (امیری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۴۵).

۴- تئوری یادگیری مدرسه مناسب و فلسفه آموزشی راهبردی برای جلوگیری از خشونت و ترویج نظم و انضباط در مدارس است که توسط فیلسوف آموزشی دانیل گرینبرگ ارائه شده و توسط مدرسه دره سادبری اجرا شده است (شارکیان و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۳۴).

برخی از محققان فکر می کنند دانش آموزان به دلیل عدم مشارکت و تحریک در محیط های معمولی مدرسه، تعریف سفت و سخت از رفتارهای قابل قبول و عدم توجه و محبت در زندگی شخصی دانش آموزان، بد رفتار می کنند. در ایالات متحده، محققان شروع به بررسی توضیحات جایگزین برای اینکه چرا دانش آموزان تنبیه می شوند، به ویژه میزان نامتناسب نظم و انضباط نسبت به دانش آموزان آفریقایی-آمریکایی و اقلیت ها را آغاز کرده اند (ناکیویدا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).

۵- عدم درگیری و تحریک: دانش آموزان کنجکاو هستند و دائماً در جستجوی معنا و انگیزه در محیط مدرسه هستند. کلاس هایی که بیش از حد تک بعدی هستند، نمی توانند به اندازه کافی دانش آموزان را درگیر کنند، بسیار چالش برانگیز هستند یا اطلاعات بسیار سنگینی دارند، کنجکاو ها یا نیازهای دانش آموزان را برای تحریک فکری واقعی برآورده نمی کنند.

۶- تعریف سفت و سخت از رفتار قابل قبول: از بیشتر دانش آموزان، به ویژه افراد مسن تر، خواسته می شود که هر بار دقیق زیادی پشت میز خود بنشینند و گوش کنند، بخوانند، و یادداشت برداری کنند. معلمانی که در ارائه فرصت هایی برای حرکت و تعامل بین فردی شکست می خورند، احتمالاً مجبور به استفاده از سخت گیری و قوانین برای حفظ نظم و قانون هستند (امیری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۴۵).

۷- فقدان توجه و محبت: وقتی دانش آموزان توجهی را که میل می کنند دریافت نمی کنند، احتمالاً راه های دیگری برای جلب آن پیدا می کنند، حتی اگر به معنای جلب توجه منفی به خود و حتی پیامدهای منفی باشد. هرچه معلمان بیشتر به

دانش‌آموزان خود بفهمانند که چقدر به آنها اهمیت می‌دهند و برای کارشان ارزش قائل هستند، بیشتر به درخواست معلم احترام می‌گذارند و انتظاراتشان را برآورده می‌کنند (اوممو، ۲۰۱۷؛ ۱۰۱).

تنبیه

تنبیهات شامل به کارگیری یک محرک مضر یا دردناک است که باعث ایجاد مشکلات و عوارض جانبی منفی برای کودک می‌شود. کسانی که تنبیه را اجرا می‌کنند به ندرت قوانین و تأثیرات آنها را بر رشد کلی، عزت نفس و علاقه به یادگیری زیر سؤال می‌برند. تنبیه بدنی به شدت کرامت انسانی کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهد، زیرا نه تنها باعث درد جسمانی می‌شود، بلکه باعث آزار روحی، احساس درماندگی، ناامیدی و بی‌ارزشی می‌شود. همچنین باعث کاهش عزت نفس و اعتماد به نفس دانش‌آموزان می‌شود. تمایل به فرار از تنبیه می‌تواند دانش‌آموزان را به ترک تحصیل یا سایر مشکلات شخصیتی سوق دهد. تنبیه بدنی هر شباهتی از فضای کلاس درس را که در آن احترام متقابل، همکاری و جدیت هدف غالب است، از بین می‌برد (شارکیان و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۳۴).

معمولاً پاداش جایگزینی جذاب تر و مؤثرتر از تنبیه در نظر گرفته می‌شود. معلمان ممکن است بی‌انضباطی جزئی دانش‌آموزان را که باعث تداخل کمی در تدریس می‌شود نادیده بگیرند. پاداش و تنبیه به عنوان ابزار حفظ نظم و اصلاح رفتار فراگیران به قدمت تاریخ آموزش است. تمامی تنبیه‌های بدنی به دلیل اثرات مخرب آن بر روان دانش‌آموزان و محیط آموزشی مدرسه، توهین آمیز است. از جمله، تنبیه‌های بدنی توسط معلمان الگوی رفتاری است که توسط معلمان برای دانش‌آموز نسبت به همسالان خود رد شده است (امیری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۴۵).

انضباط مدرسه

انضباط مدرسه مربوط به اقداماتی است که معلمان یا سازمان‌های مدرسه نسبت به دانش‌آموزان انجام می‌دهند، زمانی که رفتار آنها باعث اختلال در فعالیت آموزشی جاری یا نقض قانون ایجاد شده توسط مدرسه شود. نظم و انضباط می‌تواند رفتار کودکان را هدایت کند یا محدودیت‌هایی را تعیین کند تا به آنها کمک کند مراقبت بهتری از خود، افراد دیگر و دنیای اطرافشان داشته باشند (شارکیان و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۳۴).

سیستم‌های مدرسه قوانینی را تعیین می‌کنند و اگر دانش‌آموزان این قوانین را زیر پا بگذارند مشمول انضباط می‌شوند. به عنوان مثال، این قوانین ممکن است استانداردهای مورد انتظار لباس مدرسه، وقت شناسی، رفتار اجتماعی و اخلاق کاری را تعریف کنند. اصطلاح «انضباط» به مجازاتی اطلاق می‌شود که نتیجه نقض قوانین است. هدف نظم و انضباط تعیین محدودیت‌هایی برای محدود کردن رفتارها یا نگرش‌هایی است که مضر یا برخلاف سیاست‌های مدرسه، هنجارهای آموزشی و سنت‌های مدرسه دیده می‌شوند. تمرکز نظم و انضباط در حال تغییر است و رویکردهای جایگزین به دلیل نرخ بالای ترک تحصیل، تنبیه نامتناسب دانش‌آموزان اقلیت و سایر نابرابری‌های آموزشی در حال ظهور است (امیری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۴۵).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اهمیت نظم و انضباط

انضباط مجموعه ای از اقداماتی است که توسط ناحیه مدرسه برای اصلاح اقدامات انجام شده توسط دانش آموز که نامناسب تلقی می شود تعیین می کند. گاهی اوقات با مدیریت کلاس درس اشتباه گرفته می شود، اما در حالی که نظم و انضباط یکی از ابعاد مدیریت کلاس است، مدیریت کلاس درس یک اصطلاح کلی تر است (ناکپودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸). معمولاً تصور می شود که نظم و انضباط تأثیر مثبتی هم بر فرد و هم بر محیط کلاس دارد. استفاده از اقدامات انضباطی می تواند فرصتی برای کلاس باشد تا در مورد پیامدها فکر کند و یاد بگیرد، ارزش های جمعی را القا کند و رفتاری را که برای کلاس قابل قبول است تشویق کند. شناخت تنوع ارزش ها در جوامع می تواند درک و تحمل تکنیک های مختلف انضباطی را افزایش دهد. به ویژه، ترویج اصلاح مثبت رفتار مشکوک در کلاس درس، در مقابل مجازات های خارج از کلاس مانند بازداشت، تعلیق، یا اخراج، می تواند یادگیری را تشویق کند و از رفتار نادرست آینده جلوگیری کند. همچنین تصور می شود که یادگیری "مالک شدن" رفتار بد خود به رشد مثبت در یادگیری اجتماعی-عاطفی کمک می کند (اوممو، ۲۰۱۷؛ ۱۰۱).

اقدامات معلمان

یکی از مهمترین مؤلفه های تدریس مؤثر، مدیریت کلاس درس است. مدیریت کلاس، اقدامی است که معلمان انجام می دهند تا کلاس های درس خود را در طول سال روان نگه دارند و دانش آموزان خود را قادر به موفقیت می کنند. مواردی مانند سازماندهی محیط و تنظیم، برقراری ارتباط با انتظارات روشن، و ارائه دستورالعمل هایی که دانش آموزان را حواس و متمرکز نگه می دارد، همه روش های مدیریت کلاس هستند (ناکپودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸). نظم و انضباط جزء کلیدی مدیریت مؤثر کلاس درس است. نظم و انضباط کلاسی به استراتژی هایی اشاره دارد که معلم برای مدیریت رفتارها و نگرش های دانش آموز در طول زمان آموزشی استفاده می کند. معلمی که از راهبردهای نظم و انضباط منسجم استفاده می کند، مدیریت کلاس درس را مؤثرتر از یک معلم ناسازگار نشان می دهد. اگرچه معلمان معمولاً سبک های نظم و انضباط خود را برای کلاس های درس خود توسعه می دهند، اکثر استراتژی های انضباط را می توان به سه سبک یا رویکرد اصلی دسته بندی کرد (چپله و کانان، ۲۰۱۶؛ ۱۲۰).

انضباط پیشگیرانه

معلمان با استراتژی های مؤثر مدیریت کلاس، انتظارات، دستورالعمل ها و قوانین رفتاری را در چند روز اول کلاس ایجاد می کنند. توضیح واضح انتظارات جزء ضروری نظم و انضباط پیشگیرانه است. هدف انضباط پیشگیرانه ارائه مداخلات پیشگیرانه برای رفتارهای مخرب بالقوه با توضیح واضح به دانش آموزان است که چه رفتارهایی مناسب هستند و چه رفتارهایی مناسب نیستند (مصرآبادی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۲۰). اساسی ترین مؤلفه نظم و انضباط پیشگیرانه، طرح مختصری از انتظارات کلاس برای دانش آموزان و همچنین معلمان است. دانش آموزان باید بدانند که برای بقیه کلاس از آنها چه انتظاری می رود. چنین دستورالعمل هایی ممکن است شامل قوانینی در مورد صحبت کردن، تکالیف درسی یا زبان مورد استفاده در کلاس باشد (مصرآبادی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۲۰). یک استراتژی انضباط پیشگیرانه همچنین انواع پیامدهایی را که به دنبال یک عمل یا رفتار ممنوع خواهد بود، تعیین می کند. راهبردهای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نظم و انضباط پیشگیرانه فضای کلاسی امن و بدون تقابل ایجاد می کند که در آن دانش آموزان احساس می کنند آنچه را که قرار است پیش بیاید، درک می کنند (چپله و کانان، ۲۰۱۶؛ ۱۲۰).

انضباط حمایتی

حتی بهترین راهبردهای انضباطی پیشگیرانه ممکن است به طور دوره ای در طول سال تحصیلی شکست بخورند. هنگامی که یک معلم هشدار شفاهی یا پیشنهادی برای اصلاح رفتار ارائه می دهد در حالی که دانش آموز از قوانین کلاس درس پیروی نمی کند، معلم از نظم و انضباط حمایتی استفاده می کند (مصراآبادی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۲۰). انضباط حمایتی از تنبیه متمایز است زیرا پیشنهادها و گزینه هایی را برای اصلاح رفتار قبل از اینکه نتیجه ای ضروری باشد در اختیار دانش آموز قرار می دهد. به عنوان مثال، اگر دانش آموزی بعد از اینکه معلم اعلام کرد زمان نشستن است در کلاس پرسه می زند، ممکن است معلم بگوید: "من اعلام کردم که وقت نشستن است. صندلی خود را پیدا کنید تا شروع کنیم. به دانش آموز این امکان داده شده است که تنبیه بعدی را بپذیرد یا اجتناب کند. این رفتار از طریق استراتژی انضباط حمایتی معلم هدایت شده است. یادآوری، تغییر جهت و ارتباط غیر کلامی همگی نمونه هایی از انضباط حمایتی هستند (ناکپودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).

انضباط اصلاحی

وقتی دانش آموزی پس از تلاش های مکرر برای نظم و انضباط حمایتی در تغییر جهت دادن رفتار خود شکست خورده است، معلم ممکن است راهبرد انضباط اصلاحی را انتخاب کند. نظم و انضباط اصلاحی به مجموعه پیامدهایی اطلاق می شود که پس از یک تخلف به دانش آموزان تحویل داده می شود. درجه وسیعی از تنوع در بین راهبردهای انضباط اصلاحی وجود دارد که برخی از آنها مؤثرتر از سایرین است. به عنوان مثال، درگیر شدن در یک مشاجره لفظی با یک دانش آموز یک تکنیک انضباطی اصلاحی است، اما ممکن است یک وضعیت ناپایدار را تشدید کند و اقتدار شما را به عنوان یک معلم و رهبر تضعیف کند. راهبردهای انضباط اصلاحی باید با سن دانش آموز یا سطح پایه تطبیق داده شود. اگرچه قرار دادن دانش آموزان در مهلت استراحت ممکن است برای مهدکودک مؤثر باشد، دانش آموزان دبیرستانی بسیار کمتر از چنین مقرراتی پیروی می کنند. کاربرد مداوم پیامدها جزء ضروری استراتژی های انضباط اصلاحی است (چپله و کانان، ۲۰۱۶؛ ۱۲۰).

نحوه برخورد با رفتارهای نامناسب در کلاس

بر اساس مطالعه ای که در سال ۲۰۱۲ در مجله علمی جهان منتشر شد، رایج ترین انواع بدرفتاری دانش آموزان، صحبت کردن در زمان های نامناسب، عدم توجه و امتناع از انجام کار مورد نیاز است. این نوع اختلالات معلمان را ناامید می کند و مانع یادگیری بقیه کلاس می شود. برای ادامه حرکت رو به جلو با برنامه درسی، معلمان باید برنامه ای برای مقابله موثر با رفتارهای نامناسب داشته باشند (علی و همکاران، ۲۰۱۲؛ ۵۰۸).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برنامه داشته باشید

معلم باید تعیین کند که چه چیزی باعث رفتار نامناسب در کلاس می شود و تصمیم بگیرد که چه عواقبی باید داشته باشد. این استانداردها باید به وضوح به دانش آموزان ابلاغ شود. برخی از معلمان یک برنامه مدیریت کلاس ایجاد می کنند که آنچه را که در طول زمان یادگیری انتظار می رود مشخص می کند (مصراآبادی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۲۰). این می تواند به سادگی از دانش آموزان بخواهیم که همیشه محترمانه رفتار کنند، یا می تواند طرح کلی تری از رفتارهایی باشد که مستحق چه مجازات هایی هستند. به عنوان مثال، یک معلم می تواند تصمیم بگیرد که اگر دانش آموزی سه بار کلاس را مختل کند، آن دانش آموز بازداشت می شود (ناکیودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).

آرام باشید

هنگامی که دانش آموز بد رفتاری می کند، ممکن است وسوسه انگیز باشد که در هنگام عصبانیت واکنش نشان دهید، اما آرام ماندن، کلید حفظ حضور مقتدرانه در کلاس است. معلم نباید به دانش آموز بفهماند که زیر پوست استاد رفته است. در صورت لزوم، معلم باید قبل از پاسخ دادن به طغیان مکث کند. در هنگام توییح دانش آموز، معلم باید مطمئن شود که این اقدامات دانش آموز است که مورد انتقاد قرار می گیرد نه خود دانش آموز مورد انتقاد قرار گیرد. با این حال، رهبر کلاس باید با آرامش و به وضوح هر نتیجه ای را که رفتار دانش آموز تضمین می کند، اجرا کند (اوساکوی، ۲۰۱۳؛ ۵۳).

قوانین را اجرا کنید

وقتی دانش آموزی رفتار خلاف انتظارات کلاس از خود نشان می دهد، باید فوراً با عواقب آن مواجه شود. اما این مجازات باید به صورت خصوصی صادر شود تا دانش آموز بتواند احترام خود را حفظ کند و چهره خود را حفظ کند، زیرا تضعیف حیثیت دانش آموز می تواند منجر به تشدید بد رفتاری شود. در صورت امکان، معلم باید به دانش آموز حق انتخاب بدهد: مثلاً اگر دانش آموز از کار کردن امتناع می کند، باید به او این امکان را داده که روی املا یا تکالیف هنری کار کند. معلم باید به دلایل دانش آموز برای بد رفتاری گوش دهد اما مطمئن شود که در نهایت مسئولیت رفتار خود را بر عهده می گیرد (علی و همکاران، ۲۰۱۲؛ ۵۰۸).

رفتار تشدید کننده را کنترل کنید

گاهی اوقات رفتار نامناسب دانش آموز به حدی افراطی است که قوانین مندرج در طرح مدیریت کلاس درس برای جلوگیری از آن مؤثر نیست. در آن صورت معلم باید برنامه ای داشته باشد که در صورت تشدید رفتار بد چه کاری انجام دهد. یک استراتژی این است که دوستان آموزشی داشته باشید. دانش آموزان دیگری که می توانند مسئولیت همکاری برای بد رفتار را در حالی که معلم استراحت می کند به عهده بگیرند (مصراآبادی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ۲۰). اگر دانش آموز در معرض خطر خشونت آمیز شدن قرار دارد، معلمان باید یک طرح اضطراری داشته باشند که شامل پرسنل امنیتی و مدیران می شود. هنگام برخورد با دانش آموزانی که رفتارشان مشکلات جدی ایجاد می کند، ممکن است نامه ای به والدین لازم باشد. معلم باید احترام بگذارد،

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بر نکات مثبت تاکید کند و به توضیحات والدین درباره انگیزه های احتمالی رفتار مخرب دانش آموز گوش دهد(چپله و کانان، ۲۰۱۶؛ ۱۲۰).

استراتژی ها و تکنیک های مدیریت رفتار دانش آموزان

مدیریت رفتار دانش آموز به همان اندازه که به حل مشکلات مربوط می شود، پیشگیری می کند. مدیریت رفتار موثر مستلزم ایجاد یک محیط کلاسی ساختاریافته است که در آن زمان استراحت بسیار کمی وجود داشته باشد و دانش آموزان بدانند که از آنها چه انتظاری می رود. وجود راهبردهای مدیریت رفتار در آغاز هر سال تحصیلی یا ترم جدید، مشکلات نظم و انضباط را کاهش می دهد و در عین حال یادگیری دانش آموزان را افزایش می دهد(اوساکوی، ۲۰۱۳؛ ۵۳).

از مشکلات قبل از شروع آنها جلوگیری کنید

پیشگیری کلید یک کلاس درس با مدیریت خوب است. معلمانی که مشکلات احتمالی را پیش بینی می کنند و زبان بدن، فعالیت ها و پاسخ های خود را به طور مناسب تنظیم می کنند، مشکلات رفتاری را به حداقل می رسانند. فدراسیون معلمان آمریکا ایجاد یک محیط ساختاریافته را پیشنهاد می کند تا کودکانی که زندگی بسیار غیرقابل پیش بینی در خارج از کلاس دارند بتوانند احساس راحتی و ثبات کنند. قوانین، روالها و برنامه های روزانه به همه کودکان کمک می کند در محیط آموزشی خود احساس امنیت کنند(ناکپودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).

آموزش مهارت های اجتماعی مناسب

حتی در یک محیط منظم، دانش آموزان روزهایی را خواهند داشت که در آن بازی می کنند. در برخی موارد، به کودکانی که خارج از مرزهای قابل قبول قدم می گذارند، نحوه رفتار صحیح در موقعیت های خاص آموزش داده نشده است. آموزش و الگوسازی رفتار مناسب زمانی که رفتار بد اتفاق می افتد، می تواند به سرعت یک لحظه دشوار را به لحظه ای قابل آموزش تبدیل کند. فدراسیون معلمان آمریکا توصیه می کند که رفتار نامناسب را در گروه شناسایی کنید و آنچه را که در هر موقعیت مناسب است بررسی کنید. به عنوان مثال، اگر دانش آموزی همچنان بدون اجازه صندلی خود را ترک کند، معلم می تواند هر کاری را که کلاس انجام می دهد متوقف کند و قوانین کلاس را در مورد نحوه صحیح ترک صندلی خود رعایت کند. مطمئن شوید که رویه ها و انتظارات کلاس به وضوح نمایش داده می شوند تا این فعالیت سریع انجام شود و دانش آموزان را دوباره بر روی رفتار مناسب به روش صحیح متمرکز کند(علی و همکاران، ۲۰۱۲؛ ۵۰۸).

رفتارهای مثبت را برجسته کنید

تقویت رفتار مثبت به دانش آموزان کمک می کند تا درک کنند که انتخاب خوب پیامدهای خوبی دارد. وقتی دانش آموزی روزی با چالش های رفتاری را پشت سر می گذارد، به دنبال کاری باشید که او درست انجام می دهد؛ این کار می تواند راه طولانی را به سوی انتشار یک موقعیت دشوار انجام دهد. همچنین پیشنهاد می شود که معلمان هنگام درخواست برای کمک به پایین نگه داشتن تنش زمانی که دانش آموز به شیوه ای نامناسب عمل می کند، از زبان مثبت نیز استفاده کنند(مصرآبادی و همکاران،

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲۰۱۸؛ ۲۰). به عنوان مثال، به جای اینکه به یک دانش آموز بگویید، تا زمانی که به صندلی خود باز نگردد به او کمک نمی کنید، درخواست را با اجازه دادن به کودک شروع کنید که به محض بازگشت به صندلی خود خوشحال خواهید شد به او کمک کنید. استفاده از این نوع زبان به معلم کمک می کند تا بدون ایجاد التهاب در موقعیت های داغ، هدف خود را متوجه شود (اوساکوی، ۲۰۱۳؛ ۵۳).

نظم و انضباط را افزایش دهید

در صورت بروز مشکل رفتاری در کلاس درس، یک برنامه انضباطی پیشرو داشته باشید. برنامه های نظم و انضباط پیشرو به دانش آموز این فرصت را می دهد که رفتار خود را قبل از اینکه سطح بعدی انضباط انجام شود تغییر دهد. اطمینان حاصل کنید که این طرح شامل تغییر جهت رفتار دانش آموز، برگزاری یک کنفرانس حضوری با دانش آموز به دور از همسالانش، تغییر تکلیف صندلی دانش آموز، بحث با همکاران در مورد استراتژی های رفتاری است که برای دانش آموز در کلاس های دیگر موثر است (چیل و کانان، ۲۰۱۶؛ ۱۲۰).

اقداماتی برای کاهش مشکلات انضباطی

مشاوره

مشاوره همچنین زمانی ارائه می شود که دانش آموزان مجبور باشند به دلیل رفتار نادرست به مشاور مدرسه (مشاور راهنمایی) مراجعه کنند. هدف از مشاوره کمک به دانش آموز در شناخت اشتباهات خود و یافتن راه های مثبت برای ایجاد تغییرات در زندگی دانش آموز است. مشاوره همچنین می تواند به دانش آموز کمک کند تا انتظارات مدرسه را روشن کند و همچنین عواقب عدم رعایت این استانداردها را درک کند (آندجیوگیز، ۲۰۲۰؛ ۱۵).

برنامه های مداخله ای و اصلاح

برنامه های مداخله ای و حمایت رفتار مثبت، مسائل انضباطی را بررسی می کنند، تلاش می کنند تا شدت تنبیه دانش آموزان را کاهش دهند و از دانش آموزانی که دارای اختلالات عاطفی و رفتاری هستند حمایت بیشتری می کنند (اومو، ۲۰۱۷؛ ۱۰۱).

تعليق

تعليق یا محرومیت موقت، مرخصی اجباری است که برای دانش آموز به عنوان نوعی تنبیه تعیین می شود که می تواند از یک روز تا چند هفته طول بکشد و در طی آن دانش آموز مجاز به شرکت در کلاس های عادی نیست. در برخی از مدارس ایالات متحده، بریتانیا، استرالیا و کانادا، دو نوع تعليق وجود دارد: در مدرسه و خارج از مدرسه. تعليق در مدرسه به این معنی است که دانش آموز طبق معمول به مدرسه می آید، اما باید در یک اتاق مشخص برای تمام روز مدرسه حاضر شود و در آن بماند. تعليق خارج از مدرسه به معنای ممنوعیت ورود دانش آموز به محوطه مدرسه است. دانش آموزی که تعليق خارج از مدرسه را زیر پا بگذارد (با حضور در مدرسه در مدت تعليق خود) ممکن است به دلیل تجاوز بازداشت شود و تخلفات مکرر ممکن است منجر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

به اخراج و/یا مجازات های کیفی احتمالی شود. همچنین دانش آموزان مجاز به شرکت در فعالیت های بعد از مدرسه (مانند جشن های مجلس، رویدادهای ورزشی و غیره) در زمان تعلیق از مدرسه نیستند (ناکیودیا، ۲۰۱۰؛ ۱۴۸).

اخراج

اخراج، محرومیت، انصراف یا محرومیت دائمی باعث پایان تحصیل دانش آموز می شود. این آخرین راه حل است، زمانی که تمام روش های دیگر نظم و انضباط شکست خورده است. با این حال، در موقعیت های شدید، ممکن است برای یک تخلف نیز استفاده شود، مانند آتش سوزی در محوطه دانشگاه، فعال کردن هشدارهای کاذب، یا حمله به اعضای هیئت علمی و کارکنان، یا مدیران مدرسه. که در آن همه دانش آموزان حذف شده جمع آوری می شوند. این معمولاً سطح کارکنان بسیار بالاتری نسبت به مدارس معمولی دارد (اوساکوی، ۲۰۱۳؛ ۵۳). در برخی از مدارس دولتی ایالات متحده، اخراج آنقدر جدی است که نیاز به حضور در شورای آموزش یا سیستم دادگاه دارد. در انگلستان، دبیران ممکن است تصمیم به حذف را بگیرند، اما والدین دانش آموز حق دارند به مقامات آموزش محلی مراجعه کنند. برای مدارس اجباری در چین کاملاً ممنوع بود. این موضوع در مواردی که تصمیم مدیر معلم لغو شده است (و در نتیجه اختیارات وی تضعیف شده است) بحث برانگیز است و پیشنهادهایی برای لغو حق تجدید نظر وجود دارد. در ایالات متحده، وقتی صحبت از نظم و انضباط دانش آموزی می شود، تفاوت قابل توجهی در رویه بین موسسات دولتی و خصوصی وجود دارد (اوممو، ۲۰۱۷؛ ۱۰۱).

نتیجه گیری

معلمان باید تکنیک هایی برای برخورد با ارجاع های انضباطی که شامل تکنیک های پیشگیری، اصلاح و کنترل رفتارهای نادرست و درمان است را بشناسند. تکنیک های پیشگیری شامل مدیریت کلاس درس پیشگیرانه، رفتار اجتماعی، آموزش اخلاقی، حل مشکلات اجتماعی، مدل های ارتباطی مؤثر، شیوه های آموزشی مؤثر، نظارت مکرر، قوانین و رویه های روشن، تمجید اجتماعی است. تقویت سیستماتیک، الگوبرداری از رفتار اجتماعی، آموزش کلامی و ایفای نقش در پیشگیری از رفتارهای نامطلوب مؤثر است. بحث های اخلاقی کلاس درس درباره معضلات زندگی واقعی، موقعیت های فرضی و ادبیات به آگاهی بهتر در مورد رفتارهای مطلوب کمک می کند. مشارکت دانش آموزان در اداره مدرسه نیز راه چاره ای است. آموزش خودآموزی، گفت و گو، فعالیت های شفاف سازی ارزش، گوش دادن فعال، آموزش مهارت های ارتباطی و بین فردی برای دانش آموزان و معلمان از مشکلات بی انضباطی جلوگیری می کند.

اصلاح و کنترل رفتار نادرست می تواند از طریق اصلاح رفتار، بازی رفتاری و واقعیت درمانی باشد. آموزش مستقیم، تکنیک های تقویتی شامل تمجید اجتماعی، تقویت کننده ها و نشانه ها، تکنیک های تنبیه محور از جمله توبیخ کلامی، تکنیک های احتمالی گروهی مانند قرارداد رفتاری خوب، نظم و انضباط قاطعانه، ادعای معلم، استفاده سیستماتیک از تکنیک های اصلاح رفتار و نظارت مستمر، پرسش های مقابله ای، جلسات کلاسی، بحث های اخلاقی کلاسی، حل مشکلات اجتماعی، قراردادهای رفتاری، پیامدهای منطقی، زمان استراحت، حکومت دموکراتیک را می توان برای اصلاح و کنترل رفتار نادرست در نظر گرفت.

فرصت های ایجاد روابط با بزرگسالان دلسوز، همراه با برنامه درسی جذاب، از مشکلات نظم و انضباط جلوگیری می کند. نظم و انضباط عادلانه، اصلاحی و شامل ایجاد رابطه درمانی با دانش آموزان، احتمال مشکلات بعدی را کاهش می دهد. راهبردهایی که به طور مؤثر رفتار اجتماعی مناسب را حفظ می کند، مدارس را ایمن تر می کند. مدارس ایمن تر محیط های یادگیری مؤثری هستند. راه حل های مثبت برای مشکلات رشته باید به نیازهای دانش آموز، شرایط محیطی، تعاملات معلمان و تطبیق دانش آموز با برنامه درسی توجه کند. کاهش بیگانگی دانش آموزان از طریق «مدرسه های درون مدرسه» و دیگر مدل های ارتباط با همسالان می تواند به طور چشمگیری از فعالیت در مدارس، به ویژه در محیط های بزرگ، بکاهد. هنگامی که دانش آموزان آموزش مناسب را در یک محیط حمایتی دریافت می کنند، رفتار و عملکرد را بهبود می بخشد. سیستم های حمایتی رفتار پیشگیرانه که به طور مناسب پیاده سازی شده اند می توانند به پیشرفت های چشمگیری منجر شوند که تأثیرات بلندمدتی بر سبک زندگی، مهارت های ارتباطی و رفتار مشکل زای دانش آموزان از همه نوع دارد.

منابع

- ۱-جباری، ثریا، و مصرآبادی. (۲۰۱۶). بررسی مقایسه ای دانش آموزان منضبط و دانش آموزان دارای مشکل انضباطی، از لحاظ سه مؤلفه عاطفه به مدرسه، صفات شخصیتی و عملکرد تحصیلی. نوآوری های آموزشی، ۱۵(۱)، ۷۱-۸۴.
- ۲-شارکیان، ح.، حانیه، عالی، شهربانو، رسول زاده طباطبایی، و سید کاظم. (۲۰۲۰). نقش صفات شخصیت و عملکرد تحولی خانواده در پیش بینی سلامت روان دانشجویان با سابقه ی تخلف انضباطی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری، ۱۳(۱)، ۱۲۲-۱۴۰.
- ۳-مصرآبادی، یارمحمدزاده، و عظیم پور. (۲۰۱۸). مدل علی تأثیر انگیزش شغلی خودتعیین گری معلمان بر بکارگیری راهبردهای آموزشی و انضباطی. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)، ۱۱(۴۱)، ۱۳-۲۹.
- 4-Adams, R. S., Beltz, N., Mann, L., & Wilson, D. (2010). Exploring student differences in formulating cross-disciplinary sustainability problems. *International Journal of Engineering Education*, 26(2), 324-330.
- 5-Ali, H. M., Muhammed, Ç., Mehmet, K., & Hatice, B. (2012). Encountered disciplinary problems in elementary schools of a low socioeconomically status district. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 502-511.
- 6-Amiri, M., Mesrābādi, J., Farid, A., & Sheikhalizāde, S. (2022). Effectiveness of behavior management training package based on choice theory on reducing students' indiscipline at school. *Educational Innovations*, 21(1).
- 7-Andegiorgis, G. E. (2020). Counselling approaches used in solving students' disciplinary problems in secondary schools in Keren sub-zone, Anseba region, Eritrea. *Global Journal of Psychology Research: New Trends and Issues*, 10(1), 11-17.
- 8-Cheah, K. S., & Kannan, S. (2016). Strategies of Teachers in Managing Students' Disciplinary Problems. *Educational Leader (PEMIMPIN PENDIDIKAN)*, 4, 116-123.
- 9-Nakpodia, E. D. (2010). Teachers' disciplinary approaches to students' discipline problems in Nigerian secondary schools. *International NGO journal*, 5(6), 144-151.
- 10-Omemu, F. (2017). Relationship between Principals Administrative Strategies and Student Disciplinary Problems in Secondary School, Bayelsa State. *Journal of Education and Practice*, 8(5), 100-104.
- 11-Osakwe, R. (2013). Principals' management techniques for resolving disciplinary problems in Nigerian public secondary schools. *Journal of Education and Practice*. Vol, 4, 50-57.
- 12-You, H. S., Marshall, J. A., & Delgado, C. (2018). Assessing students' disciplinary and interdisciplinary understanding of global carbon cycling. *Journal of Research in Science Teaching*, 55(3), 377-398.